

Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний аграрний університет
Департамент агропромислового розвитку Полтавської ОВА
Інститут модернізації змісту освіти МОН України
ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України
Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Сумський національний аграрний університет
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Glendale Community College of Maricopa Community College System, Arizona (США)
IAE School of Management Université de Bourgogne (Франція)
International centre for enterprise and sustainable development (Гана)
The University of Occupational Safety Management in Katowice (Польща)
Academy of Management and Administration in Opole (Польща)
University of Opole (Польща)
University of Economics in Bratislava (Словаччина)
Scientific Center of Innovative Research (Естонія)
Information Systems Management Institute (Латвія)
Євразійський національний університет ім. Л. Н. Гумільова (Казахстан)

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної науково-практичної конференції
**«Стратегічний менеджмент агропродовольчої
сфери в умовах глобалізації економіки: безпека,
інновації, лідерство»**

27 вересня 2024 року

Полтава 2024

Г. Завадських
к.е.н., доцент,
*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
м. Запоріжжя, Україна*

СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

У країнах ЄС смарт-спеціалізація стає ключовим інструментом, який допомагає забезпечити системний підхід та узгодженість розвитку територій і підприємницьких ініціатив із цілями національної та загальноєвропейської економічної політики. Вона стимулює інноваційний розвиток найконкурентоспроможніших галузей регіонів, дозволяючи їм виходити на міжнародні ринки з унікальними продуктами чи послугами.

Концепція смарт-спеціалізації в першу чергу базується на економічних засадах з акцентом на регіони, визначаючи фактори, які можуть впливати на економічні, наукові та технологічні спеціалізації в контексті регіональної політики або їхнього впливу на механізми підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та економічного розвитку.

Концепція смарт-спеціалізації в першу чергу базується на економічних засадах з акцентом на регіони, визначаючи фактори, які можуть впливати на економічні, наукові та технологічні спеціалізації в контексті регіональної політики або їхнього впливу на механізми підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та економічного розвитку [1].

Основні цілі смарт-спеціалізації:

1. Збільшення інноваційного потенціалу регіону. Фокус на конкретних галузях дозволяє залучати більше ресурсів на дослідження та розробки в цих сферах.

2. Ефективне використання ресурсів. Інвестиції концентруються у тих секторах, де регіон має найбільші можливості до зростання.

3. Конкурентоспроможність на міжнародному рівні. Вибір спеціалізації дозволяє регіонам виходити на глобальні ринки зі

своїми унікальними продуктами чи послугами.

4. Створення нових робочих місць. Смарт-спеціалізація сприяє розвитку інноваційних підприємств, що призводить до створення нових робочих місць.

Цей підхід використовується в Європейському Союзі для того, щоб уникнути дублювання зусиль між регіонами та зробити їх більш стійкими до економічних викликів.

В Україні, у рамках регіональних стратегій розвитку до 2027 року, принаймні одна стратегічна ціль кожного регіону була сформована на основі принципів смарт-спеціалізації для забезпечення інноваційного розвитку ключових секторів економіки. Відповідно до розробленої методології¹⁹³ ці процеси розробки повинні бути максимально публічними із залученням місцевого бізнесу, ЗВО, громадськості, представників місцевого самоврядування. Критеріями для визначення смарт-спеціалізації регіону згідно з методикою¹⁹⁴ є: – наявність ресурсів (активів) та спроможності регіону (включаючи фінансовий, природно-ресурсний, виробничий, науковий, інноваційний та кадровий потенціал); – потенційна здатність до диверсифікації галузей економіки завдяки розробкам конкурентоспроможних кластерів, розвитку міжгалузевих зв'язків або інших видів економічної діяльності; – наявність або прогнозована спроможність досягти високої концентрації підприємств у регіоні, у тому числі шляхом створення інноваційних систем колективних зусиль на основі державноприватного партнерства; – місце та роль регіону на міжнародному та внутрішньому ринках [2].

До війни в Україні робилися спроби впровадження смарт-спеціалізації на основі створення кластерів. За підтримки міжнародних організацій були проведені перші етапи цього процесу – збір даних і аналітична робота, що допомогла визначити перспективні напрями інноваційного розвитку для окремих регіонів. Досвід показав, що кожен регіон України може розвиватися інноваційно завдяки своєму природному, ресурсному, соціальному, культурному чи технічному потенціалу. Головною умовою для успішної реалізації державної політики смарт-спеціалізації є прагнення та

цілеспрямованість місцевої влади, здатної ефективно втілювати ідеї громади.

Ця проблема стала особливо актуальною під час війни з Росією, коли вже у 2022 році, в умовах руйнування інфраструктури та активних бойових дій, виникла необхідність формування стратегій для відновлення регіонів.

В повоєнний період увагу слід зосередити на таких ключових напрямках розвитку регіонів країни, як [3]:

- відбудова житлово-комунальної та критичної інфраструктури з урахуванням сучасних стандартів і норм безпеки;

- цілеспрямована підтримка розвитку малого та середнього бізнесу з урахуванням регіональної спеціалізації, що сприятиме створенню нових робочих місць, зниженню рівня безробіття та забезпеченню населення необхідними товарами й послугами вітчизняного виробництва;

- стимулювання впровадження інновацій у всі сфери життя, що ґрунтується на покращенні якості освіти та інтенсивному розвитку науки;

- залучення інвестицій для розвитку регіональної економіки за допомогою різноманітних механізмів, включно з іноземними інвестиціями, внесками вітчизняних підприємців і населення через облігації;

- охорона та популяризація культурної спадщини України з використанням сучасних технологій та інструментів цифровізації;

- реалізація комплексних програм для вирішення екологічних проблем країни та подолання наслідків війни.

Важливість оцінки перспектив, планів і прогнозів розвитку регіонів на шляху до смарт-економіки країни полягає в прискоренні процесів євроінтеграції та залученні реальних інвестицій у пріоритетні інноваційні сектори та підприємства. Це можливо за умови гармонійного балансу інтересів інвесторів [4]. Також необхідно визначити майбутню модель економіки, беручи до уваги думки провідних експертів у сфері ІТ, топ-менеджменту і науковців. Регіони конкурують за проекти, ресурси та спеціалістів, а також працюють над покращенням свого іміджу на світовому інформаційному ринку, підвищенням

інвестиційної та інноваційної привабливості, а також позитивними оцінками бізнес-середовища.

В умовах війни в Україні для відновлення зруйнованої економіки важливо активізувати процеси мінімізації втрат і збільшення вигод через політику смарт-спеціалізації регіонів, що включає створення технологічного фундаменту для довгострокового інноваційного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Завадських Г. М. Smart-спеціалізація як ефективний інструмент перебудови промислової політики .повоєнного відновлення економіки. *Міжнародна транспортна інфраструктура, індустриальні центри та корпоративна логістика : матеріали дев'ятнадцятої наук.-практ. міжнар. конф.* (1-2 червня 2023 р. м. Харків). Харків : УкрДУЗТ, 2023. С. 345-347.

2. Носирєв, О. Повоєнна промислова політика відновлення економіки. *Mechanism of an Economic Regulation*. 2022, (2 (100), С. 41-48. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.100.07>

3. Олешко А. А., Шацька З. Я., Ровнягін О. В. Smart-спеціалізація України в перспективі післявоєнного відновлення економіки. *Ефективна економіка*. 2022, № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10286>

4. Орехова Т. В., Каленюк І. С., Унінець І. М., Даценко Н. В. Розвиток смарт-економіки: міжнародна оцінка та перспективи реалізації в Україні. *Стратегія економічного розвитку України : зб. наук. пр.* М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. Київ : КНЕУ, 2022. Вип. 51. С. 19-34.

5. Hanna Zavadskykh. Problems and prospects for development of family households in Ukraine. *Springer Nature, «Modern Development Paths of Agricultural Production»* (Tetiana Yavorska, Prus Urij, Oksana Lysak,). 2019. С. 593-605.

<i>В. Шуберанський</i>	
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	57
<i>І. Яснолоб, Я. Павленко, Д. Пасічніченко</i>	
РОЗВИТОК ІНДУСТРІЇ 4.0 ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ТОРГІВЛІ.....	60

СЕКЦІЯ 6. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ SMART-ЕКОНОМІКИ У СВІТОВІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ГОСПОДАРСЬКІ СИСТЕМИ

<i>І. Борсук</i>	
АДАПТАЦІЯ HR-СТРАТЕГІЙ ДО СОЦІАЛЬНО- ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН В УКРАЇНІ.....	63
<i>М. Вергун</i>	
СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ОСВІТИ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕНІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	66
<i>І. Гнатенко, С. Платонов, В. Левченко</i>	
АДАПТАЦІЙНА КОНЦЕПЦІЯ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	68
<i>І. Гнатенко, С. Рабчук, Д. Журавльов</i>	
ВІДНОВЛЕННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	72
<i>І. Гук</i>	
ДИВЕРСИФІКАЦІЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	75
<i>Г.М. Завадських</i>	
SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	78
<i>І. Загребельна, В. Безручко</i>	
ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	82